

กระบือบำบัด (Buffalo Therapy)

นพ.ทวีศักดิ์ ลีรัตนเรชา
จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

“กระบือบำบัด” หรือ “ควายบำบัด” (Buffalo Therapy) ชื่อนี้อาจไม่ค่อยคุ้นหูนัก ได้ยินครั้งแรกก็อดสงสัยไม่ได้ว่า มีใครทำด้วยหรือ หลังจากมีอาสาบำบัด และช่างบำบัด ซึ่งเป็นที่รู้จักกันไปบ้างแล้ว จากการค้นคว้าพบว่าเป็นการบำบัดทางเลือกที่น่าสนใจทีเดียว เป็นการนำสัตว์มาช่วยในการบำบัดรักษาอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งยังไม่เคยมีใครทำต่างประเทศก็ไม่มี เป็นเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับคนไทยก็ว่าได้ จึงนำมาเล่าสู่กันฟัง

“กระบือ” หรือ “ควาย” เป็นสัตว์ที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับคนไทยมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิถีชีวิตชนบท ควายเป็นสัตว์ที่อ่อนโยน ช่วยทำงานได้ดี เข้าใจภาษา เป็นสัตว์ที่ฉลาด ควายไม่ได้โง่เหมือนที่ใช้เป็นคำว่ากล่าวแต่อย่างไร ควายเป็นสัตว์ใหญ่ จึงกระตุ้นความสนใจของเด็กได้มาก เช่นเดียวกับการบำบัดด้วยช้างและม้า สิ่งเหล่านี้เป็นคุณลักษณะสำคัญที่สามารถนำมาช่วยในการบำบัดรักษาเด็กพิเศษได้ โดยเฉพาะกลุ่มออทิสติก และความบกพร่องทางพัฒนาการอื่น ๆ

“กระบือบำบัด” เป็นโครงการที่ริเริ่มโดยศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายพลโยธิน ต.เขาพระงาม อ.เมือง จ.ลพบุรี โดยนำควายเข้ามาใช้ในการบำบัด เพื่อพัฒนาทักษะและฝึกพัฒนาการของเด็กพิเศษ โดยประสานความร่วมมือกับกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลเขาพระงาม โรงพยาบาลอาหันทมหิตล และโรงเรียนลพบุรีปัญญาคุณกุล เริ่มเปิดโครงการตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2553 โดยเปิดให้บริการกับประชาชนทั่วไป มีรูปแบบการบำบัดที่ชัดเจน และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

เริ่มต้นจากการคัดเลือกควายที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี จำนวน 10 ตัว จากศูนย์อนุรักษ์กระบือไทย ศูนย์การทหารปืนใหญ่ มีครูฝึกที่เป็นทหาร 3 คน ต่อเด็ก 1 คน จึงมั่นใจได้ในความเชื่อของควาย และความปลอดภัยของเด็ก

กระบือบำบัด จัดเป็นโปรแกรมต่อเนื่องจำนวน 20 ครั้ง โดยทำการบำบัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1) ครูฝึกทำความคุ้นเคยกับเด็ก โดยใช้ควายเป็นโครงเรื่องหลักในกิจกรรม ให้เด็กทำกิจกรรมเสริมสร้างทักษะและสร้างสมาธิโดย การวาดรูปควายตามจินตนาการของเด็กแต่ละคน การระบายสีควาย การต่อจิ๊กซอว์รูปควาย ชวนเด็กคุยเพื่อกระตุ้นการสื่อสาร ฝึกการออกเสียง และครูฝึกจะคอยบันทึกพฤติกรรมเด็กเพื่อนำเข้าสู่ขั้นตอนต่อไป

2) ให้เด็กทำความคุ้นเคยกับควาย โดยพาเด็กไปให้อาหาร เดินเล่น ขึ้นขี่หลังควาย ฝึกความจำด้วยการให้วางของไว้ แล้วนั่งบนหลังควายจนครบ 1 รอบ จากนั้นให้ลงมาหาของที่วางไว้ และมีการออกกำลังกายเพื่ออบอุ่นร่างกายก่อนการบำบัด

3) ฝึกทักษะต่าง ๆ บนหลังควาย ฝึกการควบคุมควายด้วยการใช้มือและเท้า ฝึกการทรงตัวบนหลังควายด้วยท่าทางต่าง ๆ เช่น นั่ง นอน เขยียดลำตัว เป็นต้น เพื่อบูรณาการระบบประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว รวมถึงระบบการทรงตัว คล้ายกับการฝึกกิจกรรมบำบัด (Occupational Therapy) แต่แทนที่จะทำในห้องฝึกเฉพาะทาง ก็มาทำบน

หลังควายแทน เปลี่ยนจากห้องเรียนหรือโรงพยาบาล มาอยู่กลางทุ่งนา ก็สามารถช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็กมากยิ่งขึ้น

4) เมื่อจบการบำบัดในแต่ละครั้ง ครูฝึกก็จะสอนให้เด็กขอบคุณครูฝึก และขอบคุณควายด้วยการให้หญ้า

5) เด็กทั้งหมดจะรับประทานขนมร่วมกันก่อนแยกย้ายกันกลับ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างทักษะสังคมให้กับเด็กได้ดียิ่งขึ้น

หลังจากเข้าร่วมโครงการกระบือบำบัด พบว่าเด็กทุกคนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น สามารถสื่อสารกับครูฝึกเข้าใจมากขึ้น มีความเป็นกันเอง กล้าพูด กล้าแสดงออก ให้ความร่วมมือดี มีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ต่อเนื่องนานขึ้น มีการตอบสนองของความรู้สึกกับควายและครูฝึกดีขึ้น เด็ก ๆ มีความสุข ผู้ปกครองก็พลอยมีความสุขไปด้วย

ในปัจจุบันยังมีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องมานานกว่า 10 ปี ได้รับความนิยม และได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่ยืนยันผลของกระบือบำบัดอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจน ถ้ามีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบของกระบือบำบัดต่อไป จะยิ่งเป็นประโยชน์กับเด็กมากยิ่งขึ้น

การบำบัดรักษามีทางเลือกที่หลากหลาย แต่แต่ละแนวทางย่อมตอบสนองต่อความจำเป็นในการบำบัดของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน ยังมีทางเลือกมากก็ยังสามารถหลายข้อจำกัดที่มีได้ดียิ่งขึ้น กระบือบำบัด ก็เป็นหนึ่งในทางเลือกเช่นเดียวกัน สิ่งสำคัญเหนืออื่นใดในการบำบัดรักษาเด็กพิเศษ ไม่ใช่การเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นการบูรณาการ โดยการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับแพทย์ที่ดูแลรักษา

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์การทหารปืนใหญ่, ค่ายพลโยธิน. (2564). **โครงการกระบือบำบัด**. [Online]. Available URL:

<https://www.facebook.com/BufaloTherapy103/>

เดลินิวส์ออนไลน์. (2553). **กระบือบำบัด**. [Online]. Available URL: <http://www.dailynews.co.th>

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2550). **การบำบัดทางเลือก ในเด็กพิเศษ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ส่วนสื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, สำนักงานการศึกษาออกโรงเรียน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2553).

กระบือบำบัด ช่วยพัฒนาทักษะและฝึกพัฒนาการของเด็กพิเศษ. [Online]. Available URL: <http://www.braille-cet.in.th>

บทความแก้ไขล่าสุด : พฤษภาคม 2564

บทความต้นฉบับ : เมษายน 2554

บทความทั้งหมดยินดีให้นำไป เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2564). **กระบือบำบัด**. [Online]. Available URL: <https://happyhomeclinic.com/alt18-buffalotherapy.htm>

www.happyhomeclinic.com